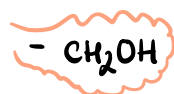
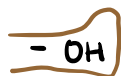

Mnemotechnická pomůcka - cyklické formy mono a disacharidů

~ ocas

~

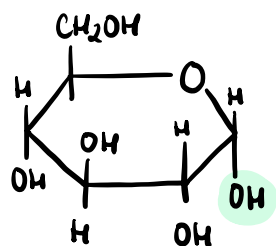
nožička

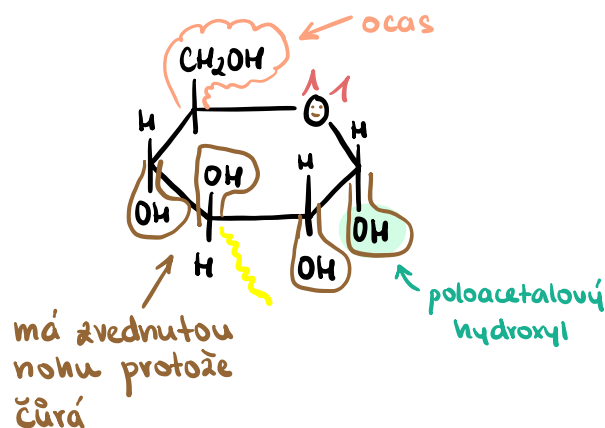
~

mašlička

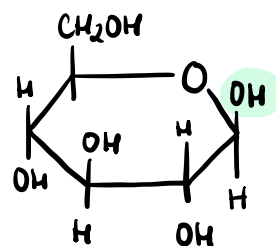
1. glukóza = čůrající pejsek

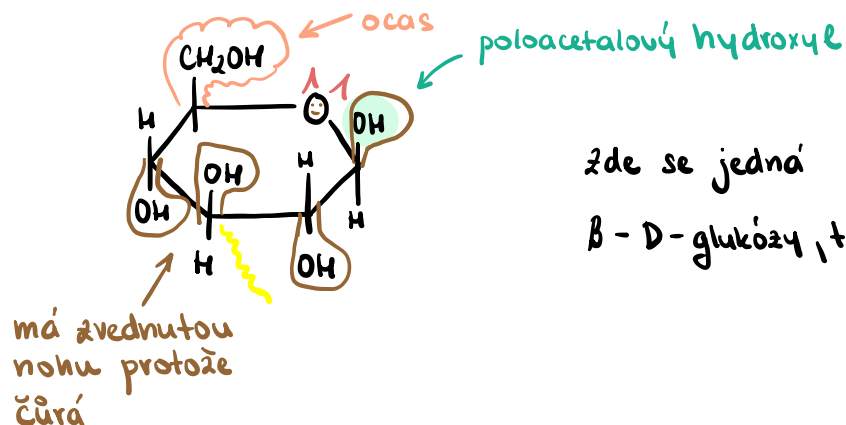
α -anomer

zde se jedná o cyklickou formu
 α -D-glukózy, takže α -D-glukopyranózu

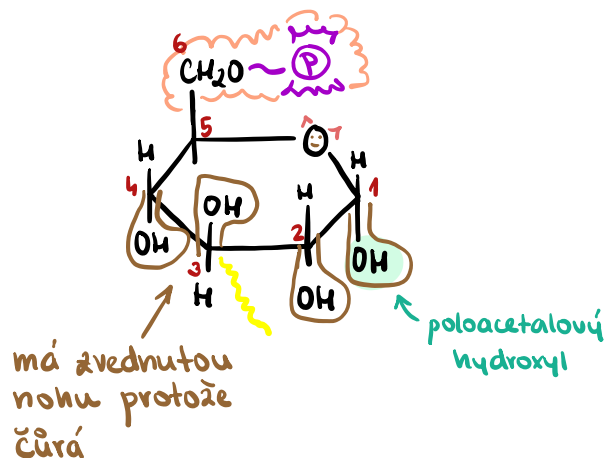

β -anomer

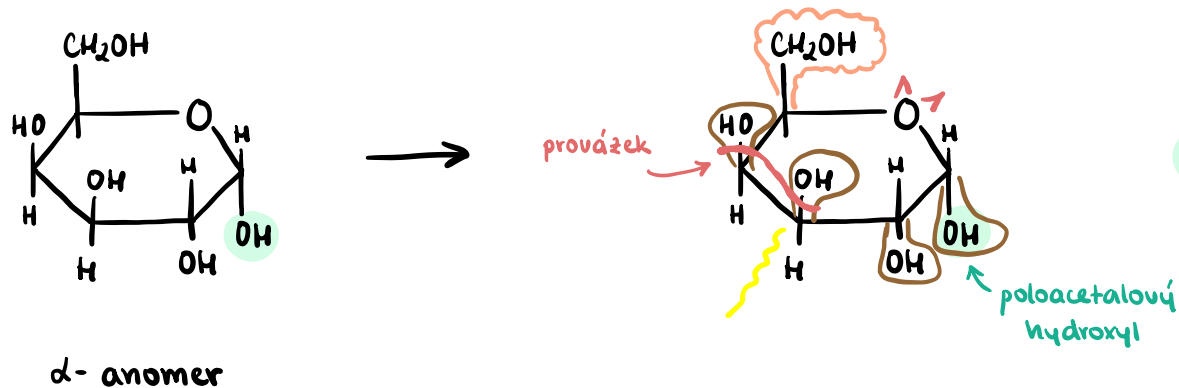
zde se jedná o cyklickou formu
 β -D-glukózy, takže β -D-glukopyranózu

pokud chceme přidat na glukózu fosfát - vážeme na ocásek mašličku

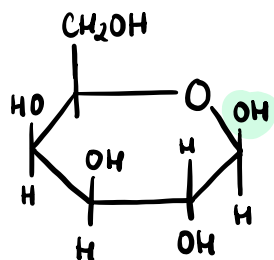

glukóza-6-fosfát (meziprodukt glykolýzy)

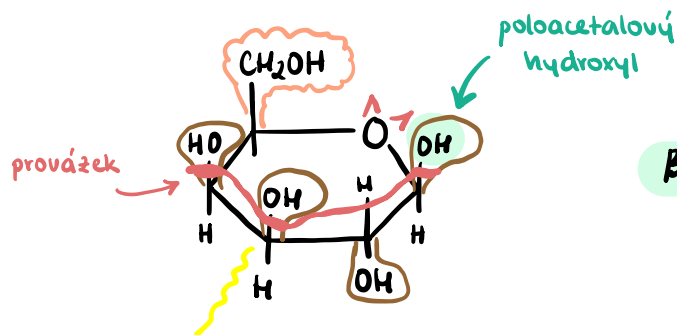
2. galaktóza = čůrající pejsek který má 2 nožičky svázané k sobě, takže při čůrání musí zvedat obě

α-D-galaktopyranóza

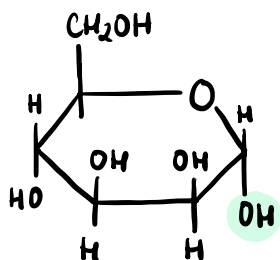
β - anomer

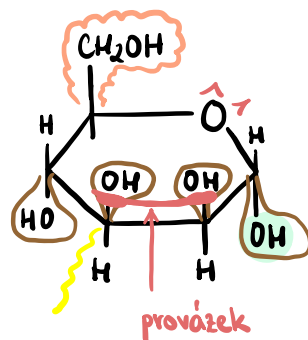
β - D - galaktopyranóza

β - anomer má svázané dokonce 3 nožičky a balancuje tak při čůrání pouze na jedné noze

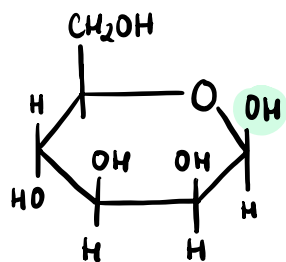
3. Manóza = čůrající pejsek, který má nožičky svázané uprostřed

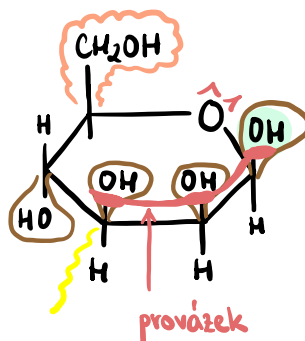
α - anomer

α - D - manopyranóza

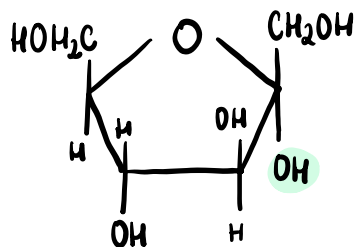
β - anomer

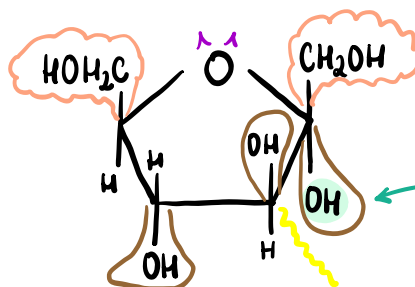
β - D - manopyranóza

β - anomer má svázané dokonce 3 nožičky a balancuje tak při čůrání pouze na jedné noze

4. Fruktóza = dvojocasé čůrající monstrum

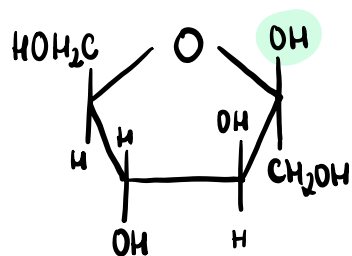

α - anomer

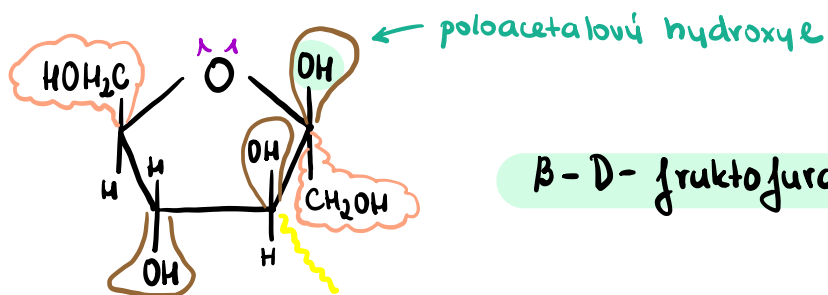

α - D - fruktofuranóza

dvojocasé monstrum čůrá a jednou z nožiček (poloacetalovým hydroxytem) si podpírá ocásek aby si ho nepočůralo

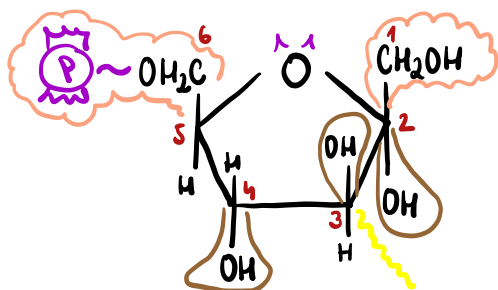
β - anomer

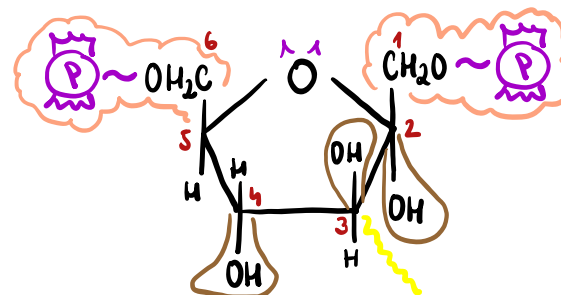
β - D - fruktofuranóza

β - anomer není moc šikovné monstrum, protože si svůj ocásek počůrá !!

Pokud chceme na fruktózu přidat fosfát - vážeme mašličku na ocásek

fruktóza - 6 - fosfát
(meziprodukt glykolýzy)

fruktóza - 1,6 - bisfosfát
(meziprodukt glykolýzy)

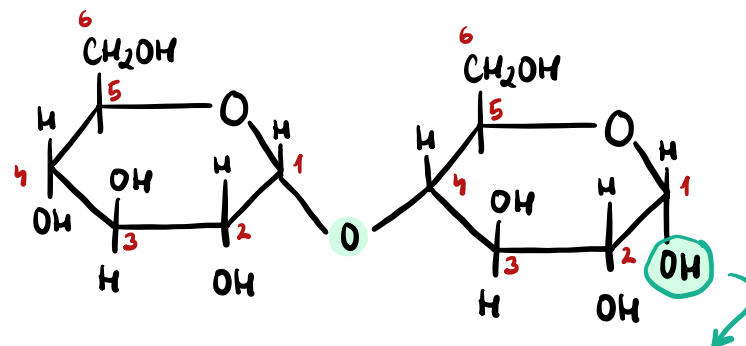
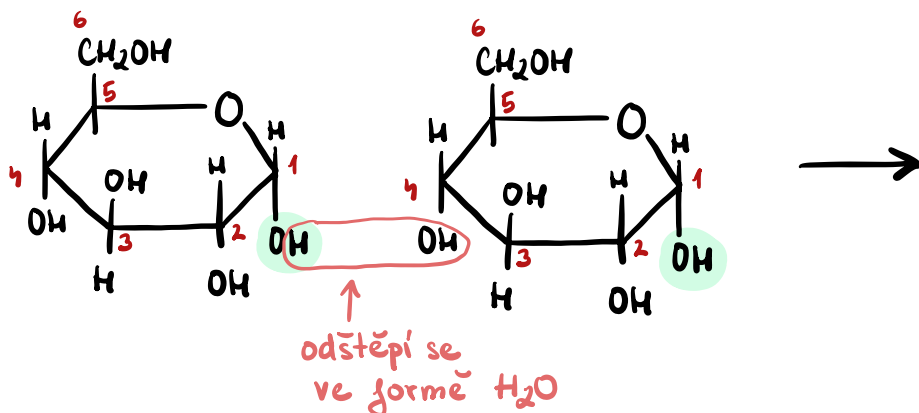
Disacharidy

1. Maltóza (redukující disacharid)

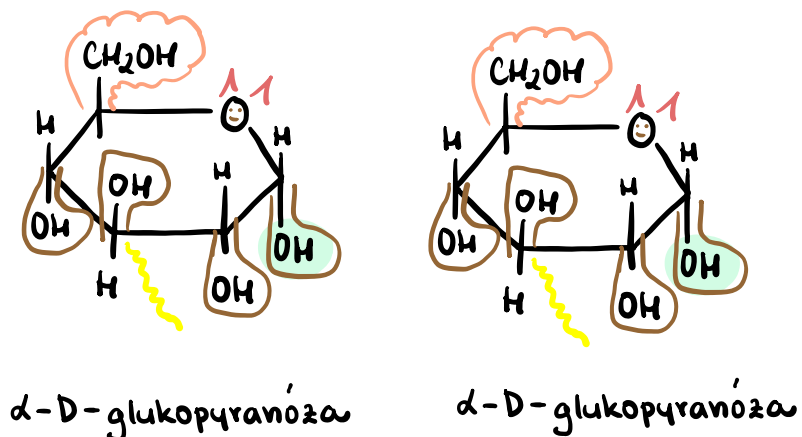
- skládá se ze 2 molekul α -D-glukopyranózy

U aldóz (např. glukóza, galaktóza, manóza) je poloacetalový hydroxyk na 1. uhlíku)
U ketóz (např. fruktóza) je poloacetalový hydroxyk vždy na 2. uhlíku)

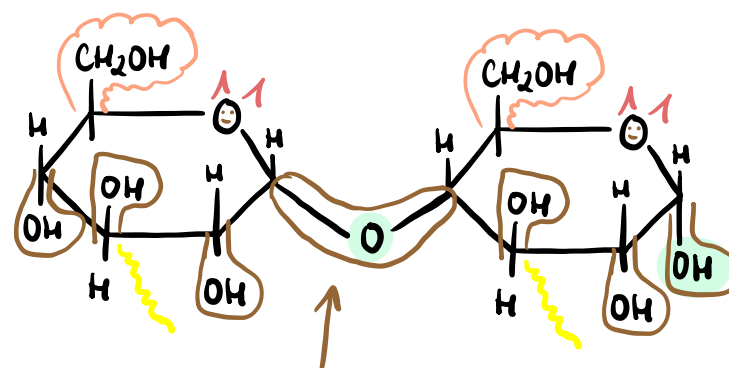

• zůstává zachován volný poloacetalový hydroxyk $\rightarrow$ redukující cukr

α -D-glukopyranóza

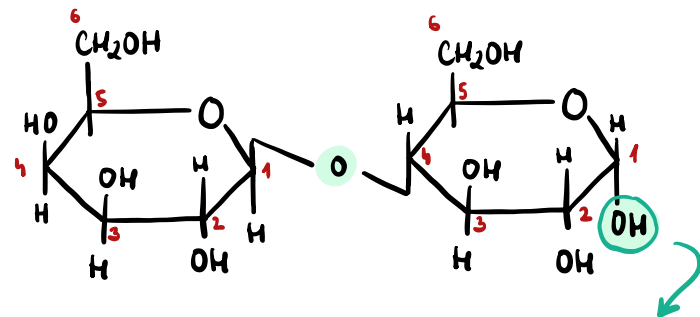
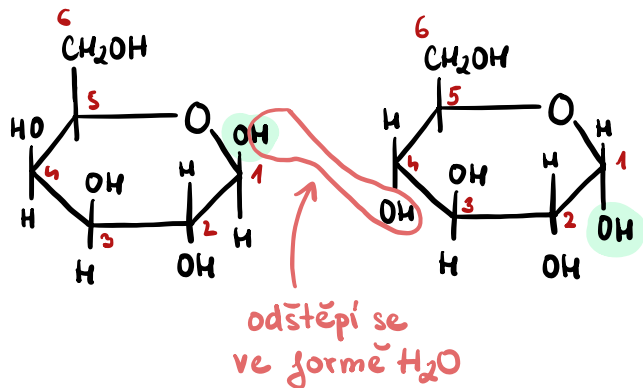
α -D-glukopyranóza

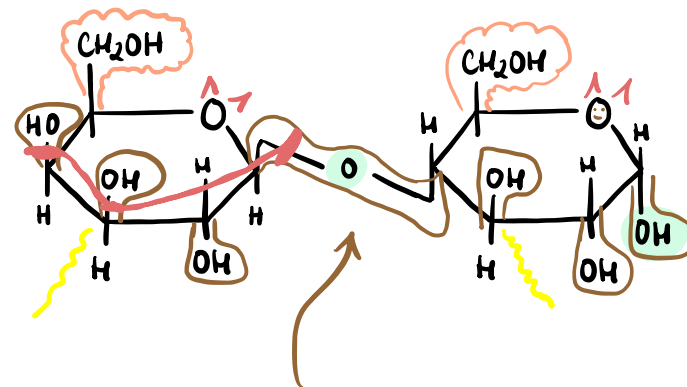
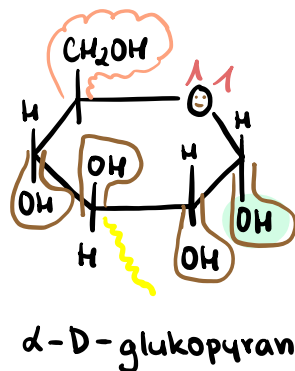
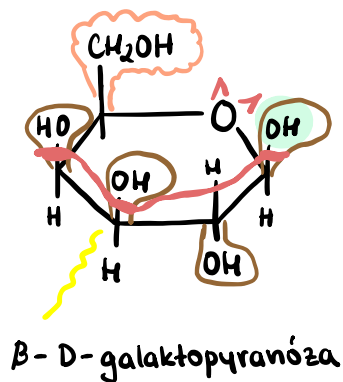
pejskům k sobě srostly nožičky
na 1. a 4. uhlíku α -1,4-glykosidová
vázba)

2. Laktóza (redukující disacharid)

- skládá se z β -D-galaktopyranózy a α -D-glukopyranózy (nebo β -D-glukopyranózy)

• zůstává zachován volný poloacetalový hydroxy $\rightarrow$ redukující cukr

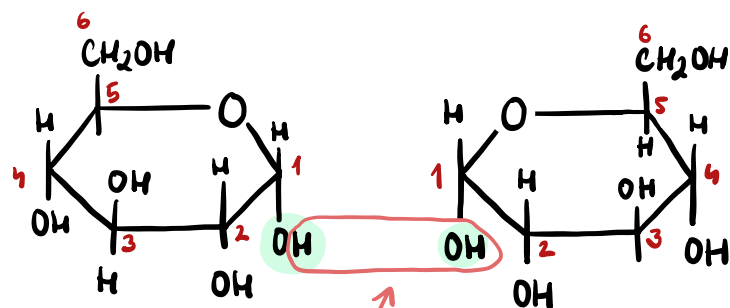
pejskům k sobě srostly nožičky
na 1. a 4. uhlíku β -1,4-glykosidová
vážba

3. Trehalóza (neredukující disacharid)

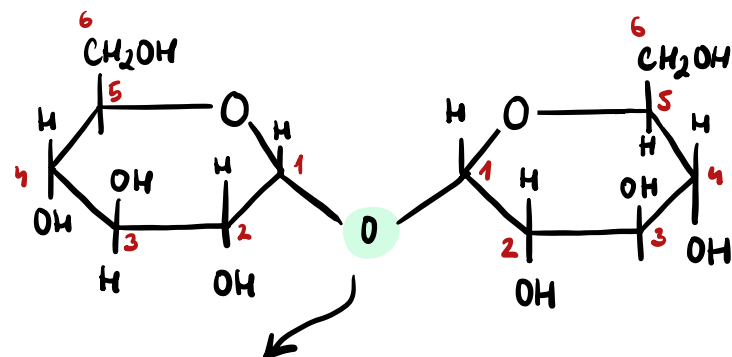
- skládá se ze 2 molekul α -D-glukopyranózy

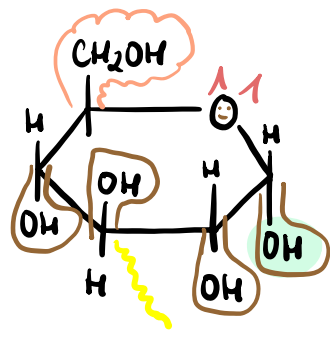
U matózy jsou pejsí za sebou u trehalózy koukají na sebe

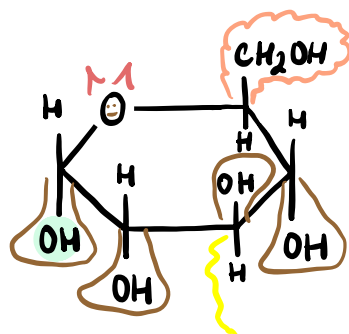
odštěpí se
ve formě H_2O

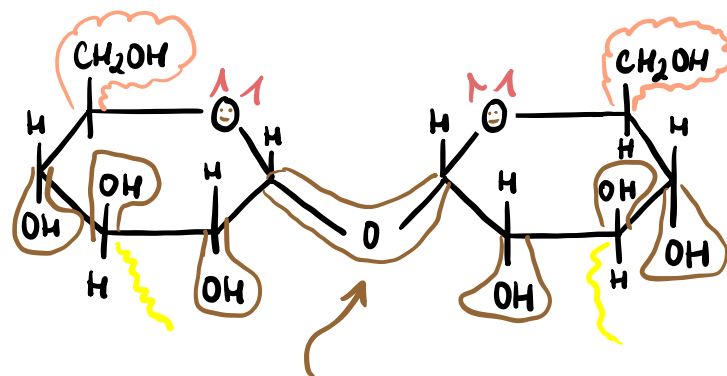
Není zachován volný poloacetalový hydroxy
(je vázán v glykosidové vazbě) → neredukující cukr

α -D-glukopyranóza

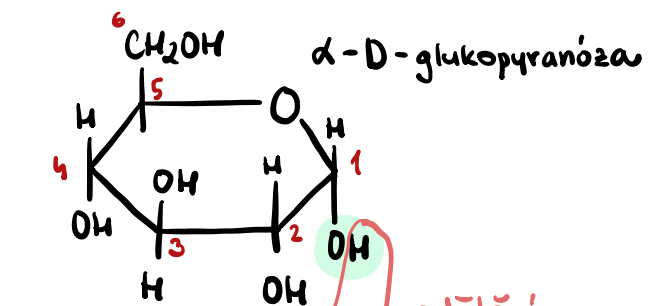
α -D-glukopyranóza

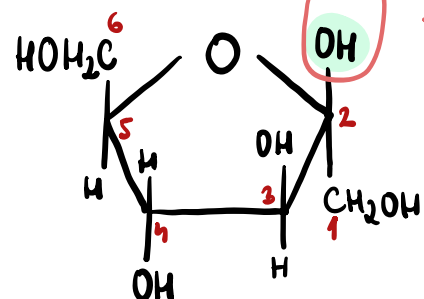
pejskům k sobě srostly nožičky
na 1. a 1. uhlíku α -1,1-glykosidová vazba

4. Sacharóza (neredukující disacharid)

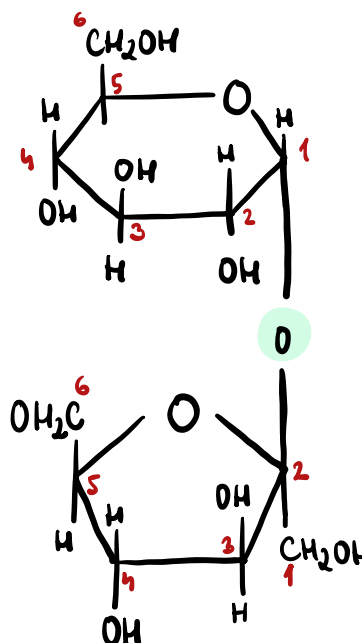
- skládá se z α -D-glukopyranózy a β -D-fruktofuranóza

odštěpí se
ve formě
 H_2O

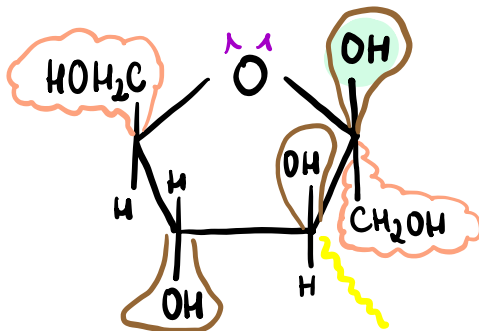
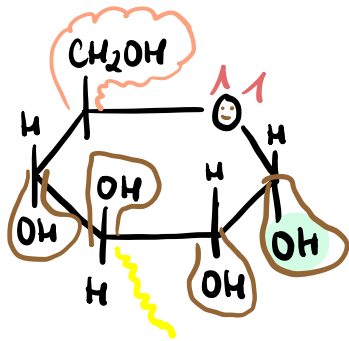
β -D-fruktofuranóza

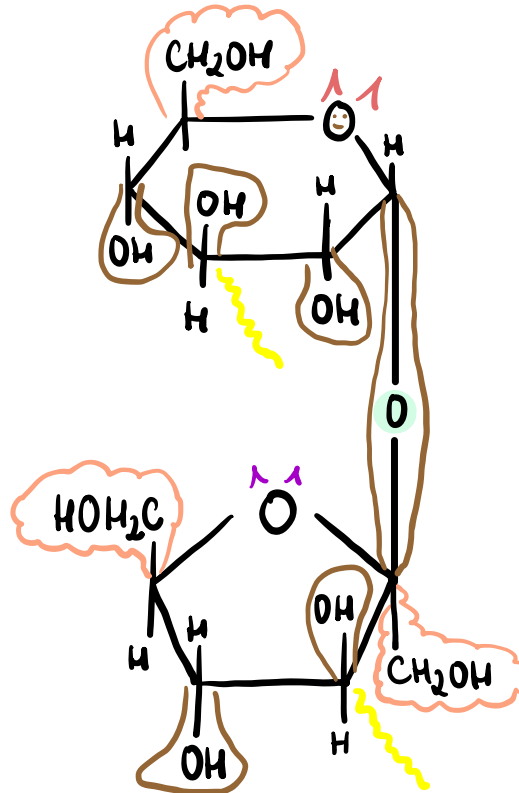
α -1, β -2 glykosidová vazba

(někdy uváděna jako α -1,2-glykosidová)
(viz. poslední strana)

α -D-glukopyranóza

β -D-fruktofuranoza

Není zachovaný volný poloacetalový hydroxyel (je vázaný v glykosidové vazbě) → neredukující cukr

rostla nožička pejska na 1. uhlíku s nožičkou

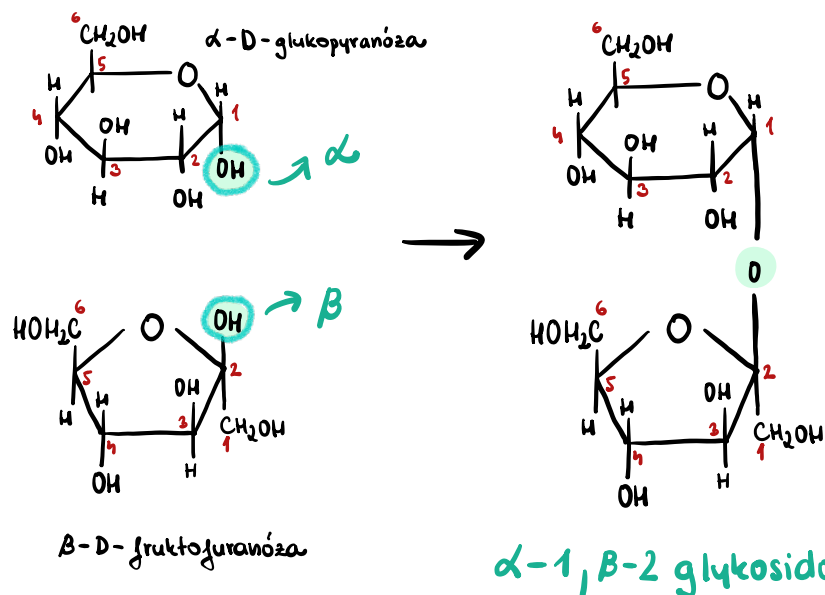
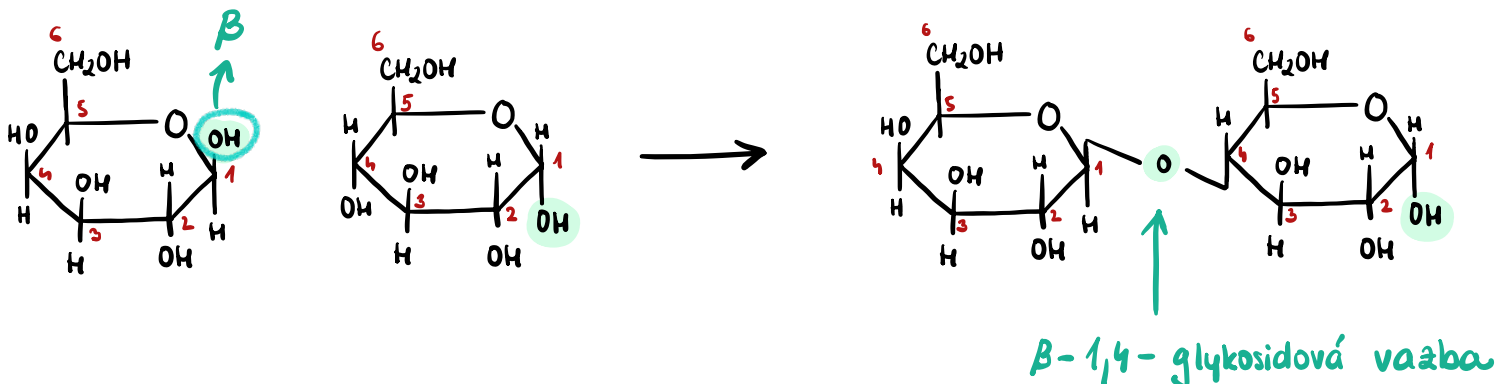
monstra na 2. uhlíku, vazba je α -1, β -2 glykosidová

(je zde spojený anomerický uhlík č.1 v konfiguraci α s anomerickým uhlíkem č.2 v konfiguraci β)

To jestli je vazba α nebo β glykosidová rozhoduje konfigurace anomerního uhlíku (ten na kterém je poloacetalový hydroxy)

např. laktóza: anomerní uhlík galaktózy je v pozici β $\rightarrow$ vazba v laktóze bude β -glykosidová

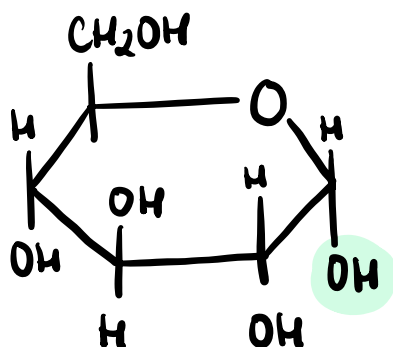

např. sacharóza: 2 anomerní uhlíky:
glukóza má α a fruktóza β $\rightarrow$ vazba v sacharóze bude α, β -glykosidová

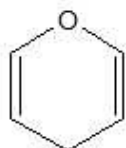
(někdy je ale v učebnicích vazba uváděna jen jako α -glykosidová, protože se anomerní uhlík fruktózy ignoruje)

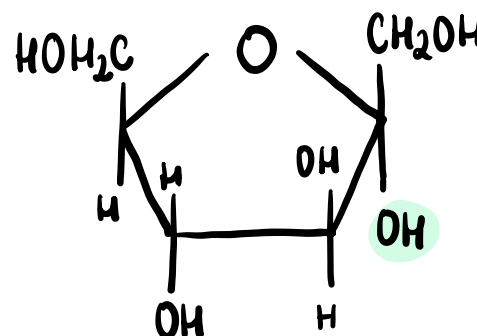
když máme cyklické názvy sacharidů používáme koncovku pyranóza (pro 6ti členný cyklus) nebo furanóza (5ti členný cyklus)

- cyklická forma glukózy
 - 6ti členný cyklus
- glukopyranóza
(konkrétněji d-D-glukopyranóza)

Pyran

- cyklická forma fruktózy
 - 5ti členný cyklus
- fruktofuranóza
(konkrétněji d-D-fruktofuranóza)

Furan